

Ministerie van Defensie

Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES 's-Gravenhage

Telefoon 070 - 318 81 88
Telex 32374 KYDER

-Aan:
Zie verzendlijst.

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/91/095/5165	25 oktober 1991
Onderwerp			
Joegoslavië: recente ontwikkelingen (nr 85/91)			

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in Joegoslavië.
2. Zonder bijlage is deze brief ongeclassificeerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28 's-Gravenhage	070 - 318 6634

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/91/095/5165, d.d. 25 oktober 1991

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland
(Secretaris-Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Inlichtingendienst Buitenland

Hoofd Binnenlandse Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken ✓
t.a.v. AMAD

MINISTERIE VAN DEFENSIE
MILITAIRE INLICHTINGDIENST

JOEGOSLAVIE
Militair-politieke situatie
85/91

(Afgesloten 251200 OKT 1991)

Kroatië

Ondanks het feit dat de federale defensieleiding en de Kroatische regering opnieuw hadden opgeroepen tot een staakt-het-vuren, is het de afgelopen dagen in de door Serviërs opgeëiste delen van Kroatië zeer onrustig geweest. De gevechten in Slavonië concentreerden zich rond de steden Vukovar en Jasenovac. In Dalmatië werd melding gemaakt van beschietingen van Dubrovnik vanaf land en zee door de federale strijdkrachten (JNA). Zoals eveneens door de EG-waarnemersmissie is bevestigd, is bij de beschietingen ook het historische centrum getroffen. Het is echter niet duidelijk hoe groot de schade is.

Na de beschietingen veroverde de JNA een aantal voorsteden en een kuststrook bij Dubrovnik. Dit is opmerkelijk, omdat het leger bij eerdere aanvallen op Dubrovnik geen pogingen had gedaan om terreinwinst te boeken. Hoewel begin deze week door Servische officieren was bedreigd met een beslissend offensief om de Kroaten uit Dubrovnik te verdrijven, lijkt het onwaarschijnlijk dat de genoemde militaire acties in dat kader passen. Vermoedelijk dient de verovering van de stadjes vooral om het moreel van de JNA en het Servische thuisfront te verbeteren. Het feit dat het centrum van de stad is getroffen, is overigens opmerkelijk, aangezien de JNA-leiding zulke beschietingen nadrukkelijk heeft verboden en gesteld dat deze order ook wordt opgevolgd.

Gisteren is gemeld dat de JNA en de verdedigers van Dubrovnik overeenstemming hadden bereikt over een staakt-het-vuren. Dit bestand heeft weliswaar enige uren standgehouden, maar is volgens de meest recente berichten inmiddels weer geschonden, naar verluidt door de JNA. Tevens werd echter gemeld dat hedenmiddag een nieuwe poging zal worden gedaan om tot een nieuw bestand te komen.

Overigens geven de gebeurtenissen rond Dubrovnik aanleiding tot nieuwe twijfels over de intenties van de JNA. Enerzijds geven JNA-leiders geregeld aan op korte termijn te willen overgaan tot een grootschalig offensief tegen Kroatië. Anderzijds blijken de JNA-bevelhebbers telkens weer bereid in te stemmen met bestanden en zijn er geen aanwijzingen dat daadwerkelijk voorbereidingen worden getroffen voor een offensief met alle beschikbare middelen tegen Kroatië. Dit kan erop wijzen dat de legerleiding nog steeds de mogelijkheid wil openlaten voor een politieke oplossing voor de tegenstellingen in Kroatië. Het is echter ook mogelijk dat binnen de JNA onzekerheid heerst over de te volgen (militaire) koers. Het moet overigens ernstig betwijfeld worden of de JNA daadwerkelijk in staat zou zijn alle door de Serviërs opgeëiste gebieden in Kroatië met geweld volledig onder controle te krijgen, laat staan te houden.

Servië

Volgens persmeldingen hebben woensdag de belangrijkste leiders van Servië en haar bondgenoten overeenstemming bereikt over de vorming van een nieuwe federatie. Kennelijk betreft het een alternatief voor het eerder gemelde EG-voorstel voor een verdrag tussen de huidige Joegoslavische republieken. In dit verband wezen de Servische autoriteiten erop dat het ontwerp wordt gepresenteerd namens

een meerderheid van de Joegoslavische bevolking, waarmee zij kennelijk de legitimiteit van het plan, dat inmiddels door het pro-Servische (romp)presidium is overgenomen, willen onderstrepen.

In de Servische visie zouden van de nieuwe federatie niet alleen Servië (inclusief Kosovo en Vojvodina) en Montenegro deel moeten uitmaken, maar zou tevens de Servische bevolkingsgroepen van Kroatië en Bosnië-Herzegovina, die reeds hun onafhankelijkheid van deze republieken hebben afgekondigd, de gelegenheid moeten worden geboden zich via een referendum uit te spreken voor aansluiting bij de nieuwe federatie. Een onlangs verschenen studie van de universiteit van Belgrado suggereert dat dit in feite moet leiden tot een Groot-Servische staat, waartoe de helft van Kroatië en het grootste gedeelte van Bosnië-Herzegovina zou behoren. Voor de Moslims in de laatstgenoemde republiek zou slechts een klein gebied overblijven.

Montenegro

In een recent interview heeft de Montenegrijnse premier Djukanovic Servië ervan beschuldigd Montenegro het recht te ontzeggen zelf beslissingen te nemen over de te volgen politiek. Dit vormt een nieuwe aanwijzing dat Montenegro, in het verleden een trouw bondgenoot van Servië, in toenemende mate een zelfstandige koers wil volgen. Zoals reeds eerder gemeld heeft de Montenegrijnse president Bulatovic, in tegenstelling tot zijn Servische ambtgenoot Milosevic, het genoemde EG-ontwerpverdrag wel aanvaard als basis voor verdere onderhandelingen. Hoewel de Montenegrijnse vertegenwoordiger in het federale presidium zich nog steeds achter de Servische lijn schaart, stuit deze opstelling onder andere Montenegrijnse politici en de bevolking in toenemende mate op weerstand. Zij hebben naar verluidt groeiende twijfels over het Servische beleid. Met name de grootschalige inzet van Montenegrijnse reservisten in de strijd tegen de Kroatische (para-)militaire organisaties roept groeiend verzet op. In dit opzicht is vermeldenswaard dat het Montenegrijnse parlement gisteren de JNA-leiding heeft verzocht om terugtrekking van de Montenegrijnse reservisten uit Kroatië.

Internationale vredesinspanningen

Volgens afspraak vindt vandaag in Den Haag een nieuwe plenaire bijeenkomst plaats van de EG-vredesconferentie over Joegoslavië. De vertegenwoordigers van het "Servische blok" in het federale (romp)presidium hebben echter gisteren laten weten dat zij niet aanwezig zullen zijn. Als reden voerden zij onder meer aan dat het EG-voorstel over de toekomstige relaties tussen de Joegoslavische deelstaten hen niet op tijd heeft bereikt en dat het presidium geen gezamenlijk standpunt heeft kunnen innemen door de afwezigheid van voorzitter Mesic en de overige "dissidente" presidiumleden. Tevens werd gewezen op Kroatische bestandsschendingen als reden voor de weigering.

De houding van het romppresidium is mogelijk bedoeld om de EG onder druk te zetten om meer tegemoet te komen aan de Servische bezwaren tegen het EG-plan. In dit opzicht wordt het vermoedelijk gesteund door de JNA-top, die zoals gemeld reeds eerder deze week scherp stelling heeft genomen tegen het EG-voorstel. In dit kader sprak federaal minister van Defensie Kadujevic zelfs van een "catastrofe". Opmerkelijk is overigens dat de presidenten van Servië en Montenegro wél naar Den Haag zijn afgereisd. Er moet echter rekening mee worden gehouden dat Servië zijn oppositie tegen het EG-plan zal handhaven, waardoor succes van de EG-bemiddeling vrijwel onmogelijk zou worden.

Het is overigens vermeldenswaard dat de recente vorming van een regering in de Servische provincie Kosovo, die vermoedelijk de steun geniet van de door Servië onderdrukte Albanese meerderheid in deze provincie, in beginsel een probleem

zou kunnen worden voor de conferentie. Deze heeft tot op heden de dialoog gevoerd met het gehele federale presidium. Hierin heeft onder meer een persoon zitting die weliswaar Kosovo vertegenwoordigt, maar geselecteerd is door de Servische autoriteiten en zeker geen steun geniet van de meerderheid van de Albanezen. Het is niet uitgesloten dat de EG op relatief korte termijn voor de keus zal worden gesteld de legitimiteit van deze nieuwe, door Servië als illegaal beschouwde, regering van Kosovo te erkennen, of de vertegenwoordiger van Kosovo in het presidium als wettige vertegenwoordiger te blijven beschouwen.

De JNA

Volgens recente persmeldingen zal de naam van de federale strijdkrachten worden veranderd van "Joegoslavisch Volksleger" in "Joegoslavische strijdkrachten". Ook zullen de symbolen van het communisme (met name de vijfpuntige ster) uit het wapen van het leger worden verwijderd. Hiermee wordt een nieuwe stap gezet in de richting van de depolitisering van de JNA, die op papier reeds in 1989 is begonnen. Bovendien volgt de JNA in deze het voorbeeld van Servië, dat onlangs eveneens besloot de ster uit de vlag te halen. Naar verwachting zal een en ander weinig invloed hebben op de politieke en/of etnische oriëntatie van de JNA. Derhalve zal voorlopig ook dezerzijds gebruik gemaakt blijven worden van het acronym JNA.

Slovenië

Inmiddels is bevestigd dat de resterende JNA-militairen zich uit Slovenië terugtrekken, te weten via de haven van Koper (Istrië). Volgens persberichten is op initiatief van lokale JNA-bevelhebbers tussen henzelf en de Sloveense autoriteiten een akkoord gesloten waarbij het personeel wordt teruggetrokken en het (zware) materieel wordt opgeslagen in Slovenië onder overigens nog nader overeen te komen voorwaarden. Omtrent de definitieve bestemming van dit materieel zal worden beslist bij latere onderhandelingen over de (financiële) afwikkeling van de Sloveense onafhankelijkheid. Deze ontwikkeling, en met name het feit dat het initiatief kennelijk is uitgegaan van de JNA, duidt erop dat de JNA bereid is de terugtrekking uit Slovenië te voltooien.

Conclusie/voorzicht

Terwijl de strijd in Kroatië voortduurt, lijken de kansen voor een politieke oplossing van de tegenstellingen tussen Servië en Kroatië vrijwel nihil. Van belang hierbij is met name de verwerping van de jongste EG-voorstellen door het pro-Servische (romp)presidium en de JNA-leiding.

Hoewel de Montenegrijnse vertegenwoordiger in het presidium zijn traditionele pro-Servische houding niet heeft opgegeven, zijn er aanwijzingen voor een groeiende weerstand tegen de Servische opstelling onder Montenegrijnse toppolitici en bevolking, hetgeen de positie van het Servische blok in het diplomatieke overleg in de komende weken zou kunnen ondergraven. De jongste ontwikkelingen kunnen ertoe leiden dat de legitimiteit van de vertegenwoordiger van Kosovo in het presidium in het internationale overleg ter discussie wordt gesteld, hetgeen een soortgelijk effect zou hebben.